

Duplicate

IZVJEŠTAJ O RADU
PREHISTORIJSKOG ODJELA GRADSKOG MUZEJA
U VARAŽDINU.

Prehistorijski odjel Gradskog muzeja u Varaždinu bio je osnovan još prije rata i to nalazima iz prehistorijskog nalazišta spilje Vindije. U to vrijeme imao je ovaj odjel jednu izložbenu prostoriju, u kojoj su bili smješteni predmeti, koje sam sakupio radovima istraživanja i iskapanja u spilji Vindiji, od godine 1928. do 1938.

Rad u tome odjelu postao je naročito intenzivan u ovih nekoliko godina poslije rata, kada je osnovana na muškoj i ženskoj gimnaziji u Varaždinu arheološka ekipa, koja još i danas s uspjehom radi. Zahvaljujući dobrovoljnom radu članova ove ekipe, kao i razumijevanju i pomoći naših mjesnih narodnih vlasti, danas raspolaže ovaj odjel vrijednim naučnim materijalom iz 15 raznih arheoloških nalazišta.

Od najnovijeg vremena ovaj odjel raspolaže sa pet prostorija. Pored uredske prostorije, koja služi u neku ruku i kao laboratorij za naučna istraživanja i konzerviranje arheološkog i paleontološkog materijala, odjel još raspolaže i sa četiri izložbene prostorije.

Kao jednu od glavnih zadaća postavio si ovaj odjel spašavanje ugroženih i djelomično već uništenih arheoloških nalazišta na području i u okolini grada Varaždina. Brzim i promišljenim zahvatima, često su bili spašeni posljednji ostaci nekog uništavanog nalazišta i sa njega u posljednji čas prikupljen materijal i podaci za proučavanje davne prošlosti tog kraja. Kako je već naprijed bilo spomenuto, kod radova arheoloških istraživanja i iskapanja sudjeluje arheološka đачka ekipa, sastavljena od učenika i učenica viših razreda gimnazije u Varaždinu. Za ovaj svoj odgovorni rad pripremaju se članovi ekipe preko cijele školske godine u tako zvanj Arheološko-geološkoj grupi. Jedino na taj način osposobljeni i upoznati sa arheološkim materijalom, stratigrafijom i sistemom načina iskapanja oni su u mogućnosti, da vrše odgovorni zadatak arheoloških istraživanja, koji im se povjerava u toku ferijalnih mjeseci. Ovo je naročito važno ako se uzme u obzir, da jednom prekopani i istraženi arheološki teren, gubi svu svoju važnost i značenje za nauku i prestaje biti informativnim dokumentom arheologu.

Osim radova na terenu, članovi arheološke ekipe sudjeluju tokom godine i na raznim radovima unutar ovog odjela. Tako su članovi ekipe sudjelovali kod izračivanja rekonstrukcije neolitskih zemunica iz Cerja Tužnog i sa Kamenog Vrha kod Lepoglave. Po njima je izvršena i sadrena rekonstrukcija glave neandethalca i sadreni reljef mamuta i nosoroga, koji su izloženi u četvrtoj izložbenoj prostoriji. Krajem prošle školske godine, kao i ove godi-

ne, kao i ove godine, održana je izložba arheološke grupe na kojoj su bili prikazani radovi Grupe u obliku crteža, grafikona, fotografija, odljeva, tlocrta, a bio je djelomično izložen i arheološki i geološki materijal sakupljen po članovi grupe. Osebitu pažnju posjetioca izložbe pobudili su mikroskopski izbrusci stijena, koje su izradili članovi grupe u svrhu klasifikacije područnih eruptivnih i sedimentnih stijena, ^{time} da se dokaže, da su prethistorijski stanovnici ovoga kraja dobavljali kameni materijal za izradu svog oruđa iz udaljenijih područja.

Pre svemu navedenom vidi se, da omladina naših srednjih škola rado sudjeluje u naučnim radovima i istraživanjima, koja vrše naše muzejske ustanove, dok po drugoj strani očita je korist, koju crpi muzej od te saradnje sa školskom omladinom.

Arheološki materijal izložen u ovome odjelu potječe iz 15 raznih nalazišta. Kod postave tog materijala nastojalo se, da se zadrži kontinuitet i pada što vjernija slika postepenog razvoja preko sviju ovih nalazišta. Stega je materijal spilje Vindije izložen u prvoj izložbenoj prostoriji i on čini jednu zasebnu cjelinu, obzirom na materijal i kulturne epehe, ka kojima je prošle stanovništvo ovoga nalazišta. Ostala nalazišta vremenski su priključena na materijal spilje Vindije i na taj način uspjele je sačuvati kontinuitet i evolucionni razvoj preko sviju arheoloških nalazišta ovoga kraja. Radi što boljeg i lakšeg pregleda i razumijevanja izloženog materijala isti je dopunjen crtežima, fotografijama, rekonstrukcijama, profilima slojeva, tlocrtima, uzdužnim i poprečnim profilnim konturama spilje i t.d. Osim toga sva ova nalazišta i važniji pojedinačni nalazi uneseni su u područnu arheološku kartu ~~svakogodovnja~~, pa je pomoću iste svakome tko se zanima za arheologiju ovoga kraja omogućen pregled preko sviju nalazišta. Karta je označena tako, da osim područne oznake, ujedne pokazuje vrstu i starost svakog pojedinog nalazišta. Tako je na primjer iz oznake na karti odmah vidljivo, da je po starosti i ujedne po trajanju najstarije nalazište spilje Vindije, dok obratno, slavenske nalazište Lasno, da je najmlađe.

Ovaj odjel, kao sastavni dio kompleksnog, zavičajnog muzeja, prvenstveno je kulturno prosvjetna, a zatim naučna ustanova. Zbog te svoje odgojne zadaće nastoji ovaj odjel, da pruži nastavnicima srednjih i osnovnih škola ^{Varaždina} i okolice što više sredstava za obuku, putem svojih zbirka, a učenicima da zorno vide i nađu potvrdu za sve ono što su po stanovitim predmetima i metodičkim jedinicama čuli i učili o svome zavičaju. Zbog što većeg ostvarenja tih svojih odgojnih ciljeva, preduzeo si ovaj odjel, da pokraj svoje arheološke djelatnosti prikupi i važniji i značajniji geološko-mineraloško-paleontološki materijal na terenu, te pomoću istoga pruži dokaze o postanku, građi i starosti svog zavičaja. ^{Kako} bi

se imao izvršiti postav izlaganja tog materijala bio je dan prikaz na izložbi Arheološke grupe tekom ove školske godine. Obzirom na pomanjkanje prostora, ovaj bi se materijal izlagao u evome odjelju u obliku povremenih izložbi i to, ili skupno prema pojedinim debama i formacijama, na primjer : Paleozoik - Mezeozoik - Kenozoik, ili kao pojedinačne područje, recimo: Ivančica - Ravna gora - Kalnik, obuhvativši svake od tih područja kao jednu geološku cjelinu.

Na ovaj geološki materijal neprimjetno bi se nadevezao već postojeći arheološki materijal iz vremena prve pojave čovjeka na tlu, pa razvojne dalje kroz paleolit, mezolit, neolit, dobe prvih metala, uključivši ovamo i dokaze rimske vladavine na našem tlu i materijalnu kulturu iz vremena dolaska Slavena u ove krajeve. Tim bi prestalo djeleovanje ovog odjela, a kreneološki nastavak slijedio bi se dalje u Gradskom muzeju, pa završeno u zbirkama N O B. Na taj način zadržati će Gradski muzej i nadalje svoj kompleksni karakter, a njegovi posjetitelji dobiti će cjelokupni uvid u postanak, građu i starost ovog zavičaja, kao i u sva važnija i markantnija zbivanja na tlu.

Osim odgojnog djeleovanja, ovaj se odjel bavio i znanstvenim preučavanjem svega terena i izloženog materijala u muzeju. Ova se djelatnost preteže na područje više nauka, kao što su prethistorijska i historijska arheologija, geologija, paleontologija i paleoantropologija. Za prvu zadaću bilo je postavljeno točno određenje stratigrafije tla spilje Vindije, obzirom, da je ova bile svestrane prekepane i uništene po ranijim istraživačima tog nalazišta. Nakon deset godina upornog i sistematskog rada i istraživanja, uspjele je s potpunom točnošću uspostaviti stratografske prilike tom nalazištu. Rezultat toga rada objeleanjen u Historijskom zborniku, II. knjig. god. 1949. U svrhu daljnjeg određenja i komparacije diluvijalnih slejeva tog nalazišta, bilo je otvoreno i uspostavljeno preko 25 raznih profila, a u najnovije vrijeme zapečeo sam kod istraživanja slejeva pretspiljskog terena primjenjivati i polen-analizu, o čijim rezultatima deskora će izdati jedan članak. Zatim se prešlo na klasifikaciju paleolitskog kamenog oruđa i oružja iz spilje Vindije, za čiji studij bijaše u eksperimentalnim radovima izrađeno preko 10.000 komada kamenih artefakata i sakupljeno po okolnim pl^ačinama oko jednu i pola tone raznog kamenog materijala, kao što je kremen, kvacit, jaspis, opal, glinenac, tuf i t.d. Kao rezultat ovog teškog rada i studija je radnja: „Paleolitska kamena industrija spilje Vindije“, odštampana u Historijskom zborniku, III. knjig., god. 1950. Klasifikacijom paleolitske kamene industrije spilje Vindije izvršeno je ujedno i datiranje tog nalazišta i ustanovljeni kulturni stupnjevi meusterien, aurignacien i magda-

lenien kroz koje je prošle diluvijalne stanevništve teg nalazišta. Take sam u rješavanju najtežeg problema ovog nalazišta, uz geološke ležaje tla spilje i prateću diluvijalnu faunu, poslužio se paleolitskom kamenom industrijom kao najvjeredestojnijim, nepisanim, ali ipak za prethistoričara čitljivim dokumentom diluvijalnih ljudi.

U posljednje vrijeme započeo sam obradom i determinacijom cjelokupne diluvijalne faune iz spilje Vindije, koja pripada posljednjem interglacijalu, zadnjem glacijalu sa interstadijalem i postglacijalu. Iako je to velik i epsežan rad, materijal je već u glavnom obrađen i obuhvaćen u radnji pod naslovom: „Diluvijalna fauna prethistorijskog nalazišta spilje Vindije“. Ovu radnju namjeravam podnijeti Jugoslavenskoj Akademiji u Zagrebu na štampanje.

Osim ove radnje namjerava ovaj odjel u vezi sa dvadeset i petom godinom moga rada na istraživanju spilje Vindije izdati: „Vodić kroz prethistorijski muzej“, koji bi imali ilustrirati članovi arheološke grupe iz sviju sedam godina rada. Na taj način biti će ovaj Vodić najdestojnije opremljen i ujedno djele onih, koji imaju najviše zasluga za procvat i napredak teg odjela.

Varaždin, 20. XI. 1952.

Puković Stjepan